

Народна банка Србије

Сектор за економска истраживања и статистику

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Четврто тромесечје 2024. године

Београд, март 2025. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама средње и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Актива банака учесница ове анкете у просеку чини 50% укупне активе банака у региону.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ
ЕЦБ – Европска централна банка
млн – милион
млрд – милијарда
мг. – међугодишње
NPL – проблематични кредити
п.п. – процентни поен
Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди	8
2. Цена задуживања привреде	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности.....	11
II. Сектор становништва	12
1. Кредити становништву.....	12
2. Цена задуживања становништва	14
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности.....	15
III. Регионално поређење	16
Методолошке напомене.....	17

Резиме

Подржани ублаженим кредитним стандардима и нижим трошковима финансирања, **укупни домаћи кредити** немонетарном сектору наставили су да убрзавају међугодишњи раст, који је у децембру, по искључењу ефекта промене девизног курса, достигао 8,2%. Тај раст је био вођен **кредитирањем становништва**, које је у 2024. остварило двоцифрен раст (10,4%) и **кредитирањем привреде**, које је повећано за 4,8%. Поред тога, расту кредитне активности допринело је и кредитирање других финансијских организација и локалних самоуправа.

Укупни домаћи пласмани банака немонетарном сектору (који, поред потраживања по основу кредита, обухватају и потраживања по основу улагања у хартије од вредности, камата и накнада, као и остала потраживања) убрзали су међугодишњи раст у нешто већој мери него сами кредити, на 9,0% у децембру.

Кредити привреди, искључујући ефекат промене девизног курса, током четвртог тромесечја повећани су за 0,4%, или за 6,2 милијарде динара, при чему су више од половине прираста чинили динарски кредити. Раст кредита привреди вођен је инвестиционим кредитирањем, што се може довести у везу с новим инвестиционим циклусом, док је задужење по осталим врстама кредита смањено. Посматрано по делатностима, највише је повећано задужење предузећа из области пословања некретнинама и грађевинарства, а у мањој мери и прерађивачке индустрије, док је задуживање предузећа из осталих делатности смањено. При томе, банке су највише кредитирале микропредузећа, за којима следе мала и средња предузећа, што је уз смањење обавеза великих предузећа утицало на то да учешће кредита одобрених сегменту који чине микропредузећа, мала и средња предузећа у укупним кредитима привреди буде повећано на 60,8% у децембру, док је њихово стање било за 7,7% више него пре годину дана, а за 4,0% у односу на претходно тромесечје.

Кредитна активност наставила је да убрзава мг. раст у Т4

(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

Кредити становништву, без ефекта промене девизног курса, повећани су током четвртог тромесечја за 34,2 милијарде динара, или за 2,2%, при чему се више од три петине прираста односило на динарске кредите. Раст кредита становништву подржан је ублаженим кредитним стандардима, промотивним понудама банака, нижим каматним стопама, а према оцени банака на основу анкете о кредитној активности – и растом зарада. Готовински кредити чинили су више од три петине прираста кредита становништву, а за њима следе стамбени кредити, за којима, према оцени банака, тражња расте годину дана уназад. Умерен раст наставили су и потрошачки кредити.

Каматне стопе на динарске кредите и кредите у евро знаку на домаћем тржишту наставиле су да се смањују током четвртог тромесечја под утицајем ефеката претходног попуштања монетарне политике Народне банке Србије и даљег смањења каматних стопа Европске централне банке. Просечна каматна стопа на динарске кредите становништву у четвртном тромесечју смањена је на 10,3% (са 11,3% у трећем тромесечју), а на динарске кредите привреди на 7,2% (са 7,8%). Просечна каматна стопа на кредите становништву у евро знаку снижена је за 0,3 процентна поена, на 5,8%, а стопа на кредите привреди за 0,6 процентних поена, на 5,9%.

Народна банка Србије продужила је ограничење каматних стопа на стамбене кредите¹ и на 2025. годину, када ће ове стопе максимално износити 5%. Ограничене су и каматне стопе на готовинске и потрошачке кредите, на задужење по кредитним картицама и на прекорачења по текућем рачуну. Одлука о ограничењу каматних стопа привременог је карактера и важиће до усвајања новог закона о заштити корисника финансијских услуга, којим се системски уређује ограничење каматних стопа код свих кредитних производа ради заштите интереса корисника финансијских услуга, уз очување и јачање стабилности финансијског система.

Динаризација стања укупних пласмана привреди и становништву током четвртог тромесечја повећана је за 0,6 процентних поена, на 37,4% у децембру, чему је допринело и **повећано динарско кредитирање**. При томе, степен динаризације пласмана привреди повећан је на 20,9% у децембру (са 20,0% у септембру), а степен динаризације пласмана становништву на 55,4% (са 55,3%). На раст динарских кредита привреди повољно утичу одредбе Одлуке о адекватности капитала банке, којима се приликом обрачуна показатеља адекватности капитала, почев од 2025. године, прописује обавеза банкама да умање капитал ако учешће

девизно индексираних и девизних кредита у укупним кредитима нефинансијском и недржавном сектору одобрених након 1. јула 2023. премаши одређени праг (71% у 2025).²

Раст кредитне активности, уз нижи износ проблематичних потраживања, утицао је на то да се **учешће проблематичних кредита у укупним кредитима спусти на нову најнижу вредност од 2,5% у децембру**. То је једна од потврда доброг финансијског здравља банкарског сектора, што је резултат снажног регулаторног оквира за банке и донетих мера макропруденцијалне политике, које су биле синхронизоване с мерама монетарне политике. Покривеност проблематичних кредита и даље је на високом нивоу – исправке вредности укупних кредита у децембру износиле су 109,6% бруто проблематичних кредита, док су исправке вредности проблематичних кредита биле на нивоу од 62,3% бруто проблематичних кредита.

Показатељ адекватности капитала³ на крају трећег тромесечја износио је 21,9%⁴ и знатно је изнад регулаторног минимума (8,0%), што указује на високу капитализованост и отпорност банкарског сектора на екстерне и домаће ризике.

¹ Одлука о привременом ограничењу каматних стопа код уговора о кредиту закључених са корисником – физичким лицем, „Службени гласник РС”, 102/2024.

² Прописано је да се праг додатно смањује на 64% у 2026. и 57% у 2027. години.

³ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017. године.

⁴ Последњи расположиви податак

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Кредити привреди благо су успорили мг. раст током Т4, на 4,8% у децембру (са 5,0% у септембру). Кредитирање привреде подржано је ублаженим кредитним стандардима и нижим трошковима финансирања, док је негативан утицај доспећа кредита из гарантних шема на стање кредита наставио да слаби. Кредити привреди чине готово половину кредитних потраживања банака од немонетарног сектора и посматрано у номиналном изразу њихово стање је у децембру износило 1.687,3 млрд динара. Њихово учешће у БДП-у снижено је на 17,6% (са 18,3% крајем 2023) и резултат је бржег номиналног раста БДП-а.

Кредити привреди повећани су у Т4 за 6,2 млрд динара захваљујући расту кредита привредним друштвима, док је задужење јавних предузећа смањено. Више од половине прираста кредита привреди у Т4 чинили су динарски кредити. На израженији раст динарских кредита у претходном периоду (у 2024. динарски кредити привреди повећани су за 60,9 млрд динара, а девизно индексирано за 16,8 млрд динара) повољно утичу одредбе Одлуке о адекватности капитала банке, којима се приликом обрачуна показатеља адекватности капитала, почев од 2025. године, прописује обавеза банкама да умање капитал ако учешће девизно индексираних и девизних кредита у укупним кредитима нефинансијском и недржавном сектору одобрених након 1. јула 2023. премаши одређени праг (71% у 2025).⁵

Посматрано по наменама, раст кредита привреди вођен је инвестиционим кредитирањем (40,1 млрд динара), што се може довести у везу с новим инвестиционим циклусом, док је задужење по осталим врстама кредита смањено. Таква кретања утицала су на то да учешће инвестиционих кредита у укупним кредитима привреди буде повећано током Т4 за 2,2 п.п., на 42,8% у децембру, а њихов мг. раст убрзан на 7,1%. Истовремено, учешће кредита за ликвидност и обртна средства смањено је за 0,8 п.п., на 47,1%, а њихов мг. раст успорен на 5,5%.

⁵ Прописано је да се праг додатно смањује на 64% у 2026. и 57% у 2027. години.

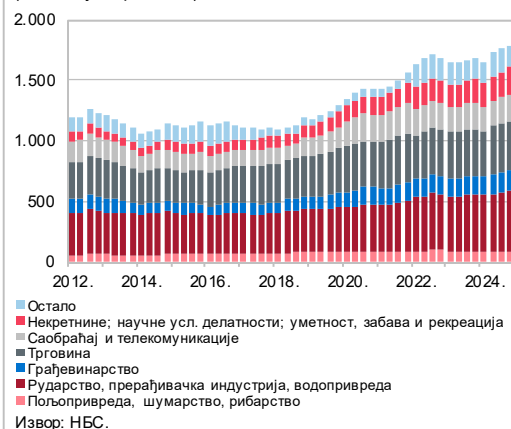
Више од половине прираста кредита привреди у Т4 односило се на динарске кредити
(прираст, у млрд RSD)

Кредити за инвестиције и обртна средства највише су допринели мг. расту кредита привреди крајем Т4
(доприноси у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

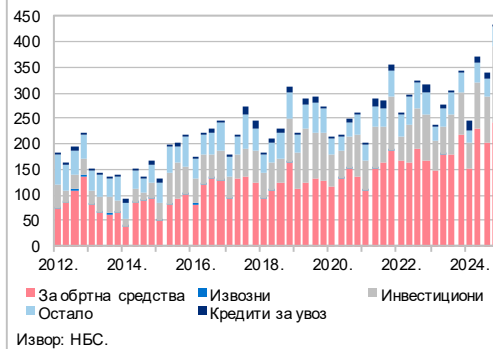
Посматрано по делатностима, током Т4 највише је повећано задужење предузећа из области пословања некретнинама и грађевинарства, а у мањој мери и прерађивачке индустрије, док је задуживање предузећа из осталих делатности смањено. Учешће дугорочних кредита у укупним кредитима привреди (кредита оригиналне рочности преко годину дана) повећано је на 83,5% у децембру (са 82,9% у септембру). **Посматрано по величини предузећа**, током Т4 повећано је задужење микропредузећа, малих и средњих предузећа, док су кредитне обавезе великих предузећа смањене, што је утицало да учешће кредита одобрених сегменту микропредузећа, малих и средњих предузећа у укупним кредитима привреди буде повећано на 60,8% у децембру (са 58,7% у септембру), а њихов м.г. раст убрзан на 7,7%.

Обим новоодобрених кредита привреди у Т4 износио је 432,6 млрд динара, што је за 25,4% више него у истом периоду 2023. Најзаступљенији су и даље кредити за ликвидност и обртна средства, који су чинили 56% новоодобрених кредита привреди и чији је износ повећан за 9,3% м.г., при чему је половина тих кредита била одобрена сегменту микропредузећа, малих и средњих предузећа. На инвестиционе кредите се односило 35% нових кредита, а скоро две трећине ових кредита користила су микропредузећа, мала и средња предузећа.

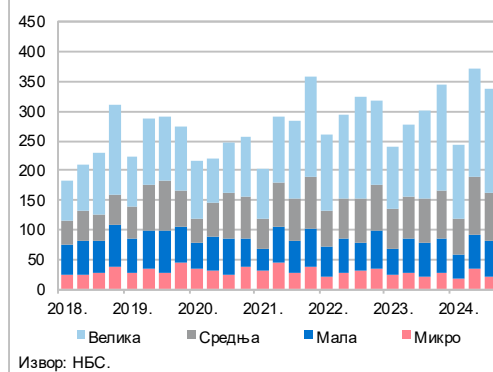
Виши раст динарских од девизно индексираних пласмана допринео је расту **степенa динаризације пласмана привреди** за 0,9 п.п. током Т4, на 20,9% у децембру. Учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима смањено је за 0,8 п.п., на 79,1% у децембру, док је учешће пласмана у доларима практично занемарљиво. У структури девизних и девизно индексираних кредита, у децембру се на кредите везане за *EURIBOR* односило нешто мање од 79% кредита, а у оквиру тога највише је било кредита везаних за тромесечни *EURIBOR*. Када је реч о динарским кредитима привреди, 23% је било везано за *BELIBOR*, највише једномесечни *BELIBOR*.

Учешће NPL у укупним кредитима привреди децембру износило је 1,8% и није промењено у односу на септембар, док је у односу на крај 2023. смањено за 0,3 п.п. Ако посматрамо само привредна друштва, учешће *NPL* у укупним кредитима у децембру је износило 2,0% и такође није промењено у односу на септембар, док је у односу на крај 2023. смањено за 0,4 п.п. Посматрано по делатностима привредних друштава, учешће *NPL* се у децембру кретало између 0,4% за сектор пословања некретнинама и 4,0% за пољопривреду, при чему је током Т4

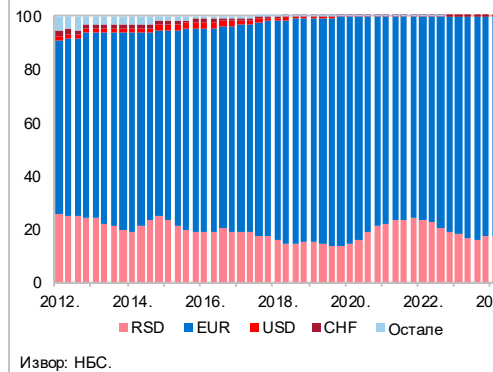
Кредити за обртна средства и инвестиције били су најзаступљенији у Т4 (нов оодобрени кредити, у млрд RSD)

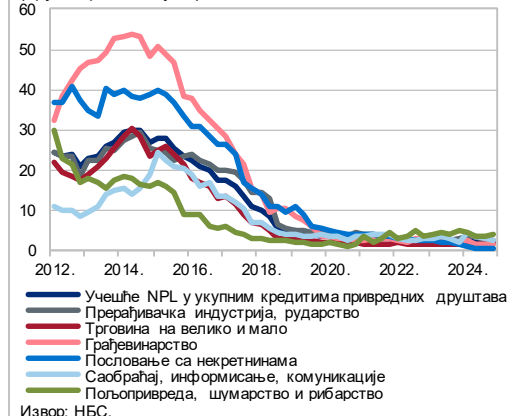
Кредити микро, малим и средњим предузећима чинили су нешто мање од половине нових кредита у Т4 (у млрд RSD)

Раст динарских кредита допринео је даљем расту динаризације пласмана у Т4 (в алутна структура, у %)

Учешће NPL за поједине делатности се спустило на нове минимуме током Т4 (бру то принцип, у %)

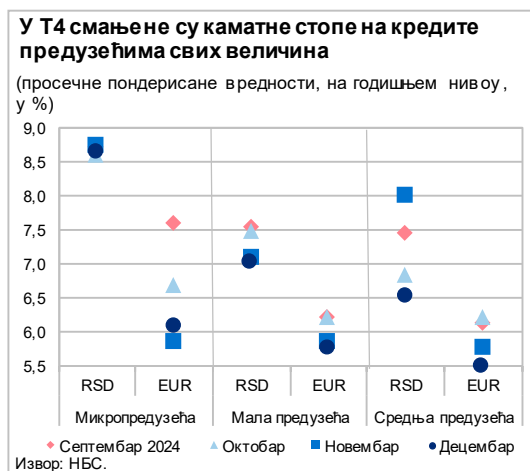
достигло нове најниже вредности код предузећа у секторима грађевинарства (1,3% у новембру) и пословања некретнинама. То показује да су мере економске подршке током пандемије биле адекватне и правовремене и да је и по њиховом престанку одржан квалитет активе банака, као и да раст трошкова отплате постојећих кредита привреде током циклуса заштравања монетарних услова није за последицу имао већи раст *NPL*. У односу на јул 2015,⁶ тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање проблематичних кредита, учешће *NPL* у укупним кредитима привреди ниже је за 23,2 п.п., а најизраженије смањење *NPL* бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине.

2. Цена задуживања привреде

Каматне стопе на динарске кредите и кредите у евро знаку наставиле су да се смањују током Т4 под утицајем ефеката претходног попуштања монетарне политике Народне банке Србије и даљег смањења каматних стопа ЕЦБ-а. Пад каматних стопа започет је још крајем 2023. године услед очекивања банака да ће Народна банка Србије и ЕЦБ ускоро започети циклус ублажавања монетарне политике. Тај пад је интензивирао у јуну 2024. године, када је ублажавање монетарне политике започето.

Народна банка Србије је у јуну 2024. започела смањење референтне каматне стопе, за 0,25 п.п., а додатна смањења у истом обиму уследила су у јулу и септембру. Као резултат претходног ублажавања монетарне политике, **просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите смањена је у Т4 за 0,6 п.п., на 7,2%**. Том смањењу највише су допринели пад каматних стопа на инвестиционе кредите на 7,0% (са 8,8% у Т3) и остале некатегорисане кредите на 7,4% (са 8,1%), а незнатно је снижена и каматна стопа на кредите за обртна средства, на 7,3%. Посматрано по величини предузећа, смањена је цена задуживања предузећа свих величина, при чему се просечна каматна стопа кретала у распону од 6,8% за велика предузећа до 8,7% за микропредузећа.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексиране кредите такође је у Т4 смањена за 0,6 п.п., на 5,9%, при чему су пад

⁶ Важни фактори снажног пада *NPL* од 2016. и надаље били су успешно спровођење Стратегије за решавање проблематичних кредита и примена Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке. У складу са Стратегијом, Народна банка Србије донела је Акциони план (https://nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=8661), усмерен на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и допринос развоју тржишта *NPL*, чије су активности у потпуности спроведене, неке и пре рока.

забележиле каматне стопе на кредите свих намена. Притом, каматне стопе на кредите за ликвидност и обртна средства смањене су на 5,7% (са 6,3%), на инвестиционе кредите на 6,2% (са 6,6%), на кредите за увоз на 5,6% (са 6,3%) и на остале некатегорисане кредите на 6,1% (са 7,2%). Смањена је цена задуживања за предузећа свих величина, тако да се просечна цена задуживања кретала у распону од 5,8% за средња предузећа до 6,3% за микропредузећа.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Резултати анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака из јануара 2025. показују да су банке у Т4 благо ублажиле стандарде за кредите привреди, док се у Т1 очекује њихово поштравање. Притом, додатно су ублажени стандарди за дугорочне динарске кредите, док су стандарди за девизне и динарске краткорочне кредите привреди поштрени. Ублажавање стандарда је било опредељено нижим трошковима извора финансирања за динарске кредите и скраћивањем процедуре током уговарања кредита. У супротном смеру, према оцени банака, деловали су проблематична потраживања, мања конкуренција у банкарском сектору, повећана перцепција ризика (мања спремност на преузимање ризика и захтевани колатерал), а делом и општа економска и геополитичка ситуација.

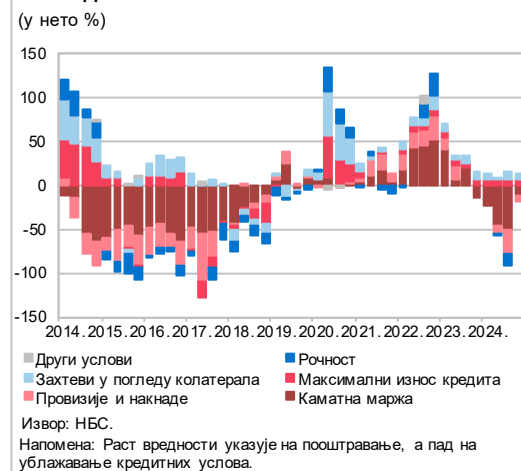
Током Т4 банке су додатно смањиле каматне марже и провизије и накнаде за предузећа свих величина, док рочност кредита није мењана. С друге стране, додатно су поштрени захтеви у погледу колатерала и смањен је максимални износ кредита.

Према оцени банака, у Т4 повећана је тражња привреде за динарским и дугорочним девизно индексираним кредитима, док је тражња за краткорочним девизним кредитима смањена. Раст тражње опредељен је финансирањем инвестиција, док су интерно финансирање предузећа, зајмови других банака и небанкарских институција деловали у супротном смеру. Банке очекују нижу тражњу привреде за кредитима у Т1.

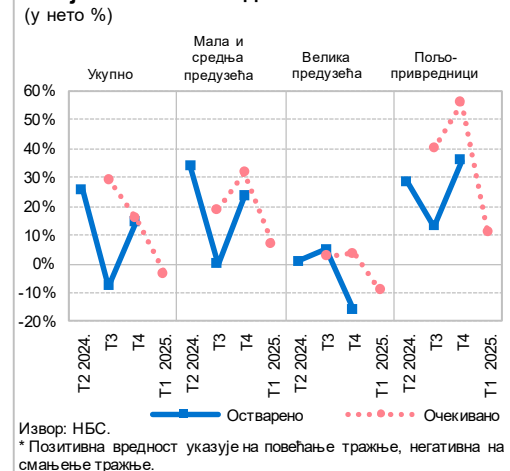
Кредитни стандарди за привреду благо су ублажени и у Т4

У Т4 смањене су каматне марже и провизије и накнаде

Раст тражње малих и средњих предузећа у Т4 био је нешто нижи од очекивања

II. Сектор становништва

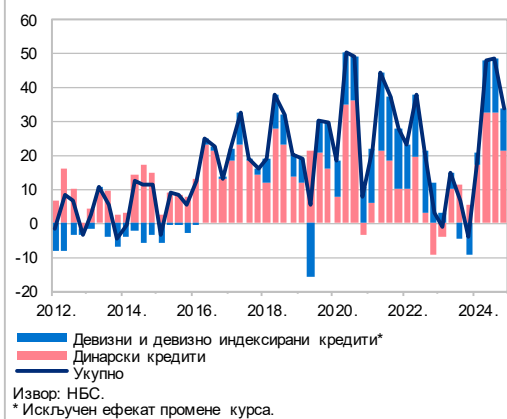
1. Кредити становништву

Кредити становништву додатно су убрзали м.г. раст током Т4, на 10,4% у децембру (са 7,8% у септембру), захваљујући даљем ублажавању кредитних стандарда и расту тражње грађана за кредитима, као и повољнијим условима финансирања. Номинално посматрано, стање кредита становништву у децембру износило је 1.616,4 млрд динара, што чини 47,6% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора. Учешће кредита становништву у БДП-у повећано је током 2024. за 0,2 п.п., на 16,8% у децембру.

Кредити становништву повећани су током Т4 за 34,2 млрд динара, пре свега захваљујући расту готовинских кредита (21,3 млрд динара) и стамбених кредита (12,0 млрд динара). Поред тога, благо је повећано задуживање грађана по основу потрошачких кредита (1,4 млрд динара), док су задужења по текућим рачунима и осталим некатегорисаним кредитима смањена за 2,6 млрд динара и 4,8 млрд динара, респективно. Раст кредита становништву подржан је ублаженим кредитним стандардима, промотивним понудама банака, нижим каматним стопама, али и растом зарада. Готовински кредити чинили су више од три петине прираста кредита становништву, што је утицало на то да њихово учешће у укупним кредитима становништву у Т4 буде повећано за 0,3 п.п., на 46,3%, док је учешће следећих по заступљености, стамбених кредита (38,4%), било готово непромењено у односу на септембар. Истовремено, у оквиру кредита одобрених предузетницима стање кредита за ликвидност и обртна средства повећано је за 6,6 млрд динара, а инвестиционих кредита за 0,4 млрд динара.

Како би у околностима растућих каматних стопа смањила оптерећење корисника стамбених кредита, Народна банка Србије је у септембру 2023. донела одлуку⁷ којом је привремено ограничила каматну стопу за кориснике првог стамбеног кредита с променљивом каматном стопом одобреног пре ступања одлуке на снагу, а чији уговорени износ не прелази 200.000 евра. Тим дужницима је привремено ограничена номинална каматна стопа за наредних 15 месеци, тј. почев од

У Т4 раст кредита становништву био је вођен динарским кредитима
(прираст, у млрд RSD)

Готовински кредити су и у Т4 највише допринесли м.г. расту кредита становништву
(у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

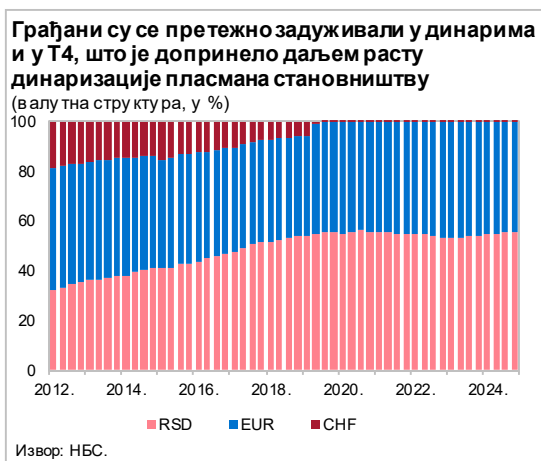
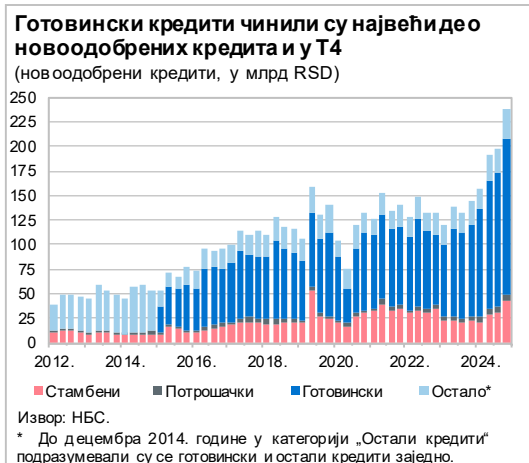
⁷ Одлука о привременим мерама за банке које се односе на стамбене кредите физичким лицима („Службени гласник РС”, бр. 78/2023).

октобарске рате до краја 2024, а банка нема право да од дужника потражује разлику у камати услед примене ове одлуке. Ограничењем каматне стопе рате већине кредита су умањене између 10% и 25%, чиме се повећава расположиви доходак грађана. Том одлуком су привремено ограничене и каматне стопе на нове стамбене кредите који се одобравају у периоду примене Одлуке, а омогућена је и превремена отплата стамбеног кредита под повољнијим условима. Стамбено кредитирање подржано је и ранијим изменама регулативе, при чему је од 2020. банкама трајно омогућено да одобре кредит за куповину прве стамбене непокретности у висини до 90% (уместо 80%) процењене вредности непокретности којом је тај кредит обезбеђен. У погледу кредита осталих намена, од децембра 2022. трајно је омогућено реструктурирање готовинских, потрошачких и осталих ненаменских кредита без последица на капитал банке. Поред тога, трајање мере којом се омогућава одобравање потрошачких кредита до 90.000 динара по поједностављеној процедури продужено је до краја 2024. године.

Обим новоодобрених кредита становништву у Т4 износио је 237,2 млрд динара и био је за 63,7% виши него у истом периоду 2023. Томе су допринели, пре свега, готовински кредити, на које се односило две трећине нових кредита становништву. Следећи по заступљености били су стамбени кредити, који су чинили 18% нових кредита становништву.

Више од три петине прираста кредита становништву у Т4 односило се на задуживање у динарима (највише по основу готовинских кредита), што је утицало на то да **динаризација пласмана становништву⁸** буде незнатно повећана, на 55,4% у децембру (са 55,3% у септембру). Истовремено, учешће пласмана у еврима смањено је на 44,5% (са 44,6%), док је учешће пласмана у швајцарским францима (0,1%) било непромењено. У структури девизних и девизно индексираних кредита становништву, 68% кредита везано је за *EURIBOR*, највише шестомесечни *EURIBOR*. У структури динарских кредита становништву, око 84% кредита одобрено је по фиксној каматној стопи, док су међу кредитима одобреним по варијабилним каматним стопама најзаступљенији они везани за тромесечни *BELIBOR*.

Учешће *NPL* у укупним кредитима становништву наставило је да се смањује током Т4 и у децембру је забележило нову најнижу

⁸ Укључујући непрофитне институције и предузетнике.

вредност од 3,4%,⁹ што је за 0,3 п.п. ниже него у септембру, а за 0,9 п.п. ниже него крајем 2023. Притом, то учешће је смањено за готово све категорије кредита. Показатељи *NPL*, који бележе најниже вредности, указују на то да су мере Народне банке Србије и Владе биле правовремене и да су допринеле томе да се избегну већи негативни ефекти криза с којима се суочавамо у протекле четири године на кредитну способност грађана. У односу на период непосредно пре доношења Стратегије за решавање проблематичних кредита, учешће *NPL* у сектору становништва ниже је за 8,7 п.п.

2. Цена задуживања становништва

Просечна цена динарског задуживања и задуживања становништва у евро знаку додатно је смањена у Т4. Поред претходног ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, паду динарских каматних стопа допринеле су промотивне акције за готовинске кредите код појединих банака. И током Т4 настављена је примена одлуке Народне банке Србије о ограничавању каматних стопа на стамбене кредите физичким лицима за куповину првог стана.

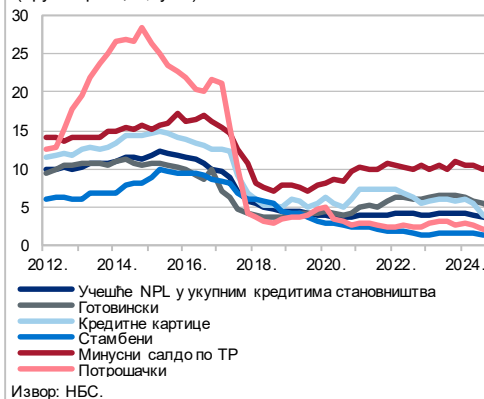
Просечна каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву у децембру, први пут након две и по године, спустила се на једноцифрени ниво (9,9%). Посматрано на нивоу тромесечја, просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву у Т4 износила је 10,3% и у односу на Т3 била је нижа за 1,0 п.п., при чему су смањене каматне стопе на кредите скоро свих намена. Пад просечне каматне стопе био је одређен смањењем каматних стопа на готовинске кредите (за 1,0 п.п., на 10,7%) и остале некатегорисане кредите (за 0,9 п.п., на 8,4%). Поред тога, цена стамбених кредита¹⁰ смањена је за 3,7 п.п., на 11,0%, док је цена потрошачких кредита (3,1%) била готово непромењена.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене евроиндексиране кредите становништву смањена је у просеку у Т4 за 0,3 п.п., на 5,8%. Просечна каматна стопа на нове стамбене кредите, за коју важе одредбе одлуке Народне банке Србије о ограничавању каматних стопа на стамбене кредите, смањена је за 0,1 п.п., на 5,0%. Истовремено, за по 0,6 п.п. смањене су каматне стопе на готовинске кредите (на 2,6%) и остале некатегорисане кредите (на 9,1%), док је

⁹ Укључује физичка лица, предузетнике и приватна домаћинства.

¹⁰ Кредити који се користе за адаптацију стамбеног простора и енергетску ефикасност и који су скупљи од кредита за куповину стамбене непокретности.

Учешће *NPL* у кредитима становништву спустило се на нови минимум крајем 2024.
(бру то принцип, у %)

Камате на кредите становништву додатно су смањене током Т4*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

каматна стопа на потрошачке кредите (6,1%) готово непромењена.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Према резултатима анкете Народне банке Србије о кредитној активности из јануара 2025, банке су у Т4 додатно ублажиле кредитне стандарде за становништво, и то више од очекивања која су изнеле у претходној анкети. Ублажени су стандарди за динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, као и за девизно индексане стамбене кредите. На ублажавање стандарда утицали су нижи трошкови извора финансирања, захваљујући ублажавању монетарних политика Народне банке Србије и ЕЦБ-а, као и деловање конкуренције и позитивни изгледи у погледу економске активности. Према очекивањима банака, нижи трошкови извора финансирања, конкуренција међу банкама, већа спремност на преузимање ризика и повољнији изгледи на тржишту некретнина требало би да делују на њихово додатно ублажавање у Т1.

Према резултатима анкете, каматне марже су смањене и у Т4, при чему је смањење било израженије за динарске кредите. Остали услови коришћења кредита (захтеви у погледу колатерала, учешће и депозит, вредност хипотеке, провизије и накнаде и рочност) нису мењани.

Тражња становништва за кредитима наставила је раст у Т4, у складу са очекивањима из октобарске анкете, а даљи раст тражње очекује се и у Т1. Повећана је тражња за динарским потрошачким, готовинским и кредитима за рефинансирање, као и за девизно индексираним стамбеним кредитима. Према оцени банака, раст тражње је био опредељен потребама за рефинансирањем постојећих кредита, набавком трајних потрошних добара, куповином непокретности, уз позитиван утицај виших зарада.

III. Регионално поређење¹¹

Кредитна активност убрзала је током 2024. у свим посматраним земљама региона, при чему се номинални раст кредита кретао између 6,8% у Мађарској и 16,7% у Црној Гори. У скоро свим посматраним земљама том расту је више доприносило кредитирање становништва. Учешће кредита у БДП-у у 2024. креће се од око 25% (у Румунији) до око 51% (у Бугарској и Северној Македонији).¹² У Србији је то учешће износило 35,3% и, попут Румуније, готово је непромењено у односу на 2023. У Мађарској и Хрватској то учешће благо је смањено током 2024, док је у осталим земљама услед бржег раста кредитне активности од раста номиналног БДП-а повећано.

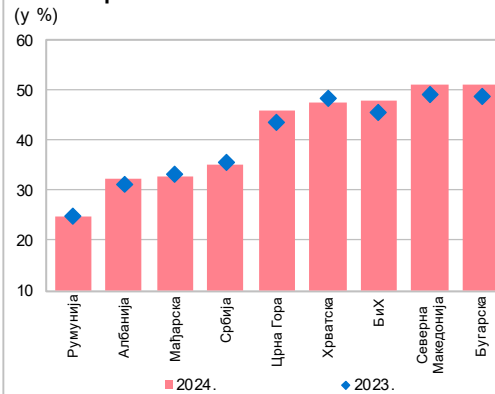
Резултати **Анкете о кредитној активности у земљама средње, источне и југоисточне Европе – јесење издање**,¹³ коју спроводи Европска инвестициона банка и која је покрила период од априла до септембра 2024, показују да је раст тражње за кредитима у Србији био испод просека региона. У наредном периоду очекује се да ће тражња наставити раст, који ће бити на нешто нижем нивоу од просека региона. У последњем извештајном периоду (април–септембар 2024) кредитни стандарди у Србији су ублажени, и то у нешто већој мери у односу на просек региона, при чему се ублажавање пре свега односило на кредите становништву. У наредном периоду, у складу с регионалним трендовима, не очекује се промена стандарда. Приступ изворима финансирања није промењен у последњем извештајном периоду, при чему су се банке у финансирању кредитне активности ослањале пре свега на депозите становништва и привреде, за којима следе средства међународних финансијских организација. Према оценама, побољшан је приступ и динарским и девизним изворима финансирања свих рочности. У наредном периоду очекује се повољнији приступ изворима финансирања, мада нешто испод просека региона. Према резултатима анкете, банке обухваћене анкетом чији супсидијари послују у Србији имају добре оцене у погледу потенцијала тржишта, позиционирања на тржишту и профитабилности. Све банке оцењују потенцијал тржишта Србије као средњи, при чему је половина супсидијара остварила вишу, а половина исту профитабилност у односу на ниво групације.

¹¹ Према калкулацијама Народне банке Србије, на основу података са сајтова централних банака и Eurostat-а.

¹² Учешћа кредита у БДП-у за све земље односе се на Т3 2024, осим за Бугарску и Србију (Т4 2024).

¹³ <https://www.eib.org/en/publications/20240262-cesee-bls-2024-h2>

Учешће кредита у БДП-у повећано је у већини земаља региона током 2024.

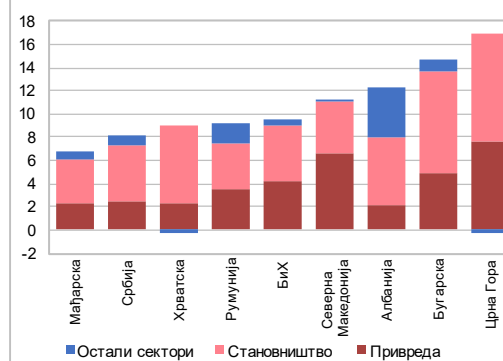

Извор: сајтови централних банака, Eurostat и прерачун НБС.

Напомена: Подаци за Т3 2024, осим за Србију и Бугарску (Т4 2024).

У већини земаља региона раст кредита у 2024. био је вођен кредитирањем становништва

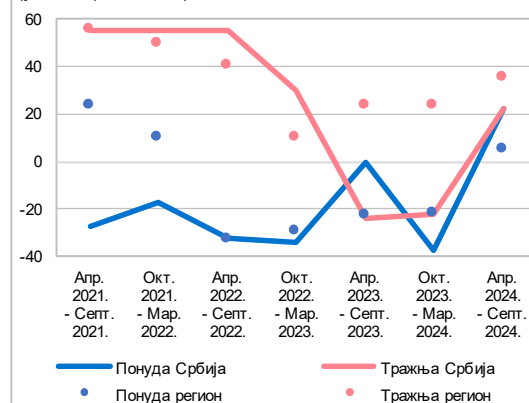
(доприноси номиналној м. стопи раста, у п.п.)

Извор: сајтови централних банака и прерачун НБС.

У последњем извештајном периоду кредитни стандарди у Србији су ублажени више у односу на просек региона, док се раст тражње приближио просеку региона

(у нето процентима)

Извор: EIB - CESEE Bank Lending Survey, Second half of 2024.

Напомена: Позитивне вредности указују на повећање тражње и ублажавање стандарда.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полази од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према евр, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2024.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом ЕЦБ-а);
 - код проблематичних кредита, сектор привреде обухвата јавна предузећа и привредна друштва.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.